

Kohalikud omavalitsusüksused

Meie 13.03.2019 nr 17-7/2019/2142

Taastuvenergia kajastamine kohalike omavalitsuste üldplaneeringutes

Austatud kohalikud omavalitsused

Pöördume Teie poole seoses kohalike omavalitsuste üldplaneeringute koostamisega ja seal taastuvenergia tootmiseks vajalike alade leidmisega. Soovime rõhutada kohalike omavalitsuste rolli olulisust taastuvenergia arendamisel saavutamaks ühiseid riiklike eesmärgi ja kinnitame, et oleme valmis igakülgeks koostööks selles valdkonnas.

Vabariigi Valitsus kinnitas 2017. aasta sügisel uue riikliku energiamajanduse arengukava aastani 2030 (ENMAK 2030+), milles on seatud eesmärgiks suurendada taastuvenergia osakaalu aastaks 2030 50%-ni energia lõpptarbimisest. Hetkel on selleks osakaaluks umbes 29%. Sama arengukava seab ka alameesmärgi taastuvatest allikatest toodetavale elektrienergia osakaalule – 30% lõpptarbimisest aastaks 2030. Hetkel on selleks osakaaluks umbes 17%. Lisaks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) koostöös Keskkonnaministeeriumiga koostamas riikliku energia- ja kliimakava aastani 2030, millega võtame riigina kohustuse, et aastaks 2030 on taastuvenergia osakaal lõpptarbimisest vähemalt 42%. Eesti peamised taastuvenergia allikad on biomass ja tuul, kuid ka päikeseenergia. Nii tuulest kui päikesest energia tootmine, mida seni on toetatud erinevate toetuskeemide abil, on peagi muutumas konkurentsivõimeliseks ka ilma riigi toetusteta. Seega on see järjest perspektiivikam tegevussuund ka kohalikele ettevõtjatele, pakkudes tulevikus stabiilset sissetulekut sõltumata riigi toetusmeetmetest.

Ülaltoodust lähtuvalt soovime üldplaneeringu koostamisel kaaluda võimalusi energia tootmiseks vajalike alade kavandamiseks. Eesti oludes tähendab see eelkõige peaaesjalikult tuule- ja päikeseenergia arendamiseks sobilike maa-alade planeerimist.

Arvestades Eesti tuuleressurssi, on parimad tuuleenergia tootmise alad Lääne-Eesti rannikul ja saartel ning Läänemeres. Lisaks soodustab selles piirkonnas taastuvenergia arendamist ka Harku-Lihula-Sindi-Riia uue kõrgepingeliini rajamine 2021. aastaks. Samas on heade tuuleoludega alasid ka muudes Eesti piirkondades. Nii rahvusvahelised allikad kui ka Eesti 2030+ üleriigiline planeering soovivad taastuvenergia elektri jaama rajamiseks kasutada alasid, mis on juba kas põllumajanduse, tööstuse või energiatootmise tõttu kasutuses olnud ning kus on olemas hea elektri- ja teedetaristu. Eestis asuvad sellised alad peaaesjalikult Kirde-Eestis, mis on samas aga riigikaitse seisukohalt väga tundlik piirkond, muutes tuuleparkide arendamise keeruliseks. Kaitseministeeriumi piirangud mõjutavad teatud määral ka suurt osa ülejäänud Eestist. Kui siia juurde arvestada ka muud piirangud (looduskaitse jms), siis riigina oleme täna olukorras, kus arendajatel pole hetkel ühtegi ehitusvalmidusega tuuleenergia projekti.

Kinnitame, et ministeeriumid jätkavad omaltpoolt nimetatud piirangutele leevenduste otsimisega ning loodetavasti jõutakse koostöös kohalike omavalitsuste lahendusteni, mis võimaldavad Eestil toota taastuvenergiat nii, et sellega ei väheneks riigi kaitsevõime või ei kahjustuks looduskaitseks väärtuslikud alad.

Seepärast palume üldplaneeringute koostamisel tuuleenergeetika alade kavandamisel võtta aluseks järgnevad põhimõtted:

1. KOV üldplaneeringute koostamisel planeerimisseaduse § 75 lg 1 p 3-4 kohast ülesannet lahendades arvestada vajadusega leida tuuleenergia tootmiseks vajalikke alasid. Seejuures soovitab MKM lähtuda vähemalt järgmistest kriteeriumitest:

- ✓ elamute ja ühiskondlike hoonete ning elektrituulikute vahekaugus mitte rohkem kui 1000m, v.a tiheasustusalad (linnad, alevid) 2000m. Maaomaniku nõusolekul võib elektrituuliku paigutada maaomaniku elamule lähemale kui 1000 m juhul, kui on tagatud nõuetele vastav müra normtase;
- ✓ puhke- ja virgestusalad tuuleparkidest puhvriga – 1000m;
- ✓ Elektrituulikute ja tuuleparkide kavandamisel arvestada, et elektrituulik ei tohi avalikult kasutatavatele teedele (sõltumata nende funktsioonist, liigist, klassist ja lubatud sõidukiirusest) paikneda lähemal kui $1,5 \times (H+D)$ (sealjuures H = tuuliku masti kõrgus ja D = rootori e. tiiviku diameeter). Kavandatud uute riigiteede (Via Baltica, Suure väina püsiühendus jne) puhul tuleb vähimat kaugust arvestada planeeringuga määratud trassikoridori servast. Väikese kasutusega (alla 100 auto/ööpäevas) avalikult kasutatavate teede puhul võib põhjendatud juhtudel riskianalüüsile tuginedes ja teeomaniku nõusolekul lubada planeeringus elektrituuliku tee lähemale, kuid mitte lähemale kui tuuliku kogukõrgus ($H + 0,5D$). Tulenevalt üldplaneeringu pikaajalisest kehtivusest on soovitatav kindla vahemaa määratlemise asemel planeeringu koostamisel kasutada väljapakutud valemit.

Näide: 200m mastikõrguse ja 70m labadega (rootori diameeter 140m) elektrituuliku korral oleks vahekaugus avalikust teest $1,5 \times (200+140) = 1,5 \times 340 = 510\text{m}$.

- ✓ veekogud - puhverala ulatus võrdsustada veekogu ehituskeeluvööndiga.
- ✓ kalmistud - puhverala ulatus 500 m.

2. Soovitame soodustada üksiktuulikute rajamist ettevõtlusaladel ning määrata antud piirkonnad sobivaks tuuleenergia alaks. Alates 2018. aastast saavad kohalikud tööstused ja ettevõtted rajada energiatootmise juurest 6 km raadiuses enda elektritarbimise katmiseks otseliini, mis annab võimaluse kokku hoida võrgutasude pealt. See võib olla oluline sisend kohaliku ettevõtluse konkurentsivõime suurendamiseks ning soodustada ka regionaalse energiatootmise arenemist.
3. Teha koostööd Kaitseministeeriumi ja Siseministeeriumiga selgitamaks välja alad kohaliku omavalitsuse piires, kus tuulikute ja riigikaitse ehitiste vaheline kontakt on eelduslikult minimaalne. Et ministeeriumite vastav teave ei ole avalik, siis soovitame koostöö formaadiks lisaks kirjavahetusele ka kohtumisi. Kinnitame valmisolekut seda koostööd omaltpoolt vahendada.
4. Kaaluda võimalusi planeerida tuulikute rajamist ka rohelise võrgustiku aladele ja väärtuslikele maastikele. Elektrituulikute rajamine rohelise võrgustiku alale ei tohi oluliselt kahjustada rohelise võrgustiku toimimist ja sidusust. Üldplaneeringu koostamise käigus tuleb elektrituulikute rajamisega kaasnevat mõju rohelise võrgustiku alale ja väärtuslikele maastikele hinnata. Seejuures palume lähtuda

Saare, Hiiu, Lääne ja Pärnu maakonnaplaneeringute tuuleenergeetika teemaplaneeringu sellekohaste soovitustega.

5. Pärnu, Saare, Lääne ja Hiiu maakonnas üldplaneeringute koostamisel analüüsida, kas tuuleenergeetika teemaplaneeringute koostamisel tuuleenergia tootmiseks sobilike alade valikuks kasutatud kriteeriumid on ka hetkel asjakohased, põhjendatud, motiveeritud ja vajalikud ning proovida leida täiendavalt uusi sobilikke alasid tuuleenergiele vastavalt punktis 1 toodud kriteeriumitele.

Täna kehtivatesse Pärnu, Saare, Lääne ja Hiiu maakonnaplaneeringutesse on sisse kantud tuuleenergeetika maakonna teemaplaneeringud, kus majanduslikult tasuvaid (ehk reaalselt kasutatavaid) tuuleenergia alasid on väga piiratult. Lisaks võtsid mitmed tollased kohalikud omavalitsused kohaliku vallavalitsuse või volikogu tasandil vastu otsuse, et teemaplaneeringuga ei määrata elektrituulikute arendusalasid valla territooriumile.

Senine kogemus on näidanud, et kohalikud omavalitsused, kus täna juba eksisteerivad tuulepargid, teevad energiatootjatega aktiivset koostööd, mis enamasti väljendub ka tuuleenergia tootja rahalises panustamises kogukonna arengusse ja kohaliku taristu väljaehitamises. Seega pole tuulepargi kohaliku omavalitsuse territooriumile lubamine koorem, vaid pigem kohaliku elu edendamise võimalus. Taolise koostöö soodustamiseks ja edasiarendamiseks on MKM ja Rahandusministeerium asunud välja selgitama regulatsioonide muutmise vajadust, eesmärgiga muuta tuuleparkide arendamine kohalikele atraktiivsemaks. Selle aasta jooksul on plaanis viia läbi uuring, mis muuhulgas kaardistab ära KOVide ootused arendajatega koostöö osas.

Päikeseenergia arendamisele ei ole sarnaseid piiranguid kehtestatud. Sobilike alade planeerimisel soovitame ennekõike eelistada endiseid tööstusalasid ning väheväärtuslikke ja söötis olevaid põllumaid.

Tuginedes eeltoodud põhjustele ja selgitustele soovime veelkord kinnitada oma valmisolekut koostööks üldplaneeringute koostamise protsessis eesmärgiga tagada taastuvenergia jätkusuutlik areng Eestis. Ministeeriumid jätkavad eespool nimetatud taastuvenergia arendamise piirangute leevenduste otsimisega. On aga väga oluline, et kohalike omavalitsuste üldplaneeringud näeksid ette võimalikud alad taastuvenergia arendamiseks, kuna see tagab täiendava panuse kohalikku arengusse ning on oluliseks nurgakiviks riiklike eesmärkide täitmisele.

Kiri on valminud koostöös Rahandusministeeriumi planeeringute osakonnaga. Võtmaks ühendust MKMiga, palun kirjutage aadressil timo.tatar@mkm.ee.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Timo Tatar
asekantsler